

Reykjavík, 23. apríl 2019

UMSÖGN STÚDENTARÁÐS um tillögu til þingsályktunar um fjármálaáætlun 2020 - 2024, 750. mál

Erindi þetta er sent á fjárlaganefnd Alþingis og varðar fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar.

Fyrir það fyrsta vill Stúdentaráð taka undir það sem fram kemur um framtíðarsýn og meginmarkmið fjármálaáætlunarinnar¹, en þar segir að vel menntað fólk leggi grunninn að nútímalegu þekkingarsamfélagi þar sem rannsóknir og þekkingarstarfsemi verði grundvöllur verðmætasköpunar og atvinnulífs. Þar segir enn fremur:

Meginmarkmið stjórnvalda hvað varðar starfsemi á háskólastigi er að framsæknar og alþjóðlega samkeppnishæfar rannsóknarstofnanir og háskólar skapi þekkingu, miðli henni og undirbúi nemendur til virkrar þátttöku í nútímaþekkingarsamfélagi og til verðmætasköpunar sem byggist á hugviti, nýsköpun og rannsóknum.

Þessu getur Stúdentaráð svo sannarlega verið sammála. Hins vegar telur Stúdentaráð Háskóla Íslands að tilefni sé til að bregðast við nokkrum atriðum sem í fjármálaáætlun er að finna.

Fjármögnun háskólastigsins

Það að fjármögnun íslenskra háskóla nái meðaltali OECD ríkjanna fyrir 2020 er sagt vera eitt helsta markmið fjármálaáætlunarinnar hvað háskólastigið varðar.² Þessu markmiði hefur verið haldið á lofti af yfirvöldum og er m.a. að finna í samstarfssáttmála ríkisstjórnarinnar, en þar segir jafnframt að markmið stjórnvalda sé að ná meðaltali Norðurlandanna í fjármögnun háskólastigsins fyrir 2025.³

Af samanburði á útgjaldaramma háskólastigsins fyrir þessa fjármálaáætlun sem nú er til umfjöllunar, og þeirri sem samþykkt var í fyrra og tekur til tímabilsins 2019 til 2023, virðist vera að fjárframlög til háskólastigsins lækki umtalsvert árin 2020 og 2021 frá fyrri áætlun, ásamt minni lækkun árið 2022. Í heildina litið verður Háskóli Íslands af rúmlega 1,7 milljörðum á þessu tímabili, sé litið til heildarútgjaldaramma.

Lækkunin er mest framan af, og er vandséð hvernig ríkisstjórnin hyggst mæta loforði sínu um að ná meðaltali OECD ríkjanna í fjármögnun háskóla, nema forsendur útreikninga hafi breyst til muna.

¹ Fjármálaáætlun 2020 - 2024, bls. 341

² Fjármálaáætlun 2020 - 2024, bls. 347

³ Stjórnarsáttmáli ríkisstjórnarinnar, bls. 8

Fjárfesting í innviðum

Í fjármálaáætlun virðist hvorki vera gert ráð fyrir að hús Heilbrigðisvísindasviðs né Hús íslenskunnar muni rísa á tímabilinu, en eftir báðum mannvirkjunum er beðið af mikilli eftirvæntingu og mikilvægi þeirra er gífurlegt fyrir stúdenta Háskóla Íslands.

Í áætluninni segir að fjármagni vegna Húss íslenskunnar sé hliðrað til vegna fyrirsjáanlegra tafa⁴, en fjármagnið virðist ekki vera rekjanlegt innan áætlunarinnar og Stúdentaráði er ekki kunnugt um neinar ástæður fyrir því að verkið ætti að tefjast. Stúdentaráð krefst skýrra svara frá ríkisstjórn um af hverju þessar tafir standa. Óvissa um framkvæmdirnar er bagaleg og ásýnd háskólasvæðisins bíður hnekki ef reitur húsnaðisins verður áfram í því standi sem hann er í dag.

Þá er hvergi minnst á nýtt húsnaði Heilbrigðisvísindasviðs, sem alltaf hefur staðið til að muni rísa samhliða nýjum meðferðarkjarna Landspítalans við Hringbraut, en framkvæmdir á honum eru þegar komnar langt á veg. Háskóli Íslands hefur samþykkt að taka frá 300 milljónir af fé Hapdrættis Háskóla Íslands til að verja í framkvæmdir. Því vantar ekkert nema vilja stjórnvalda til að framkvæmdir hefjist, þau standi við gefin loforð og ráðstafi fjármagni á móti Háskóla Íslands.

Uppbygging á nýjum spítala verður að fela í sér uppbyggingu fyrir stúdenta Heilbrigðisvísindasviðs. Landspítalinn er háskólasjúkrahús sem tekur á móti hundruðum stúdenta á hverjum degi. Núverandi aðstaða stúdenta krefst mikils byggingarflakks sem hefur fjárhagsleg áhrif og erfiðar alla daglega vinnu stúdenta sem og stjórnsýslu. Ef stúdentar sviðsins hefðu eitt húsnaði þar sem þau gætu komið saman og stundað nám myndi það ekki einungis spara fjármagn, heldur einnig auka möguleika á þverfaglegri teymisvinnu milli deilda. Bygging húsnaðisins hefur staðið til í fjöldamörg ár og nýbúið er að gera nýja þarfagreiningu. Háskóli Íslands hefur því staðið við sinn hlut til að stuðla að uppbyggingu húsnaðisins en ekkert bólar á hlut ríkisstjórnar. Endurreisn heilbrigðiskerfisins verður ekki að raunveruleika eingöngu með byggingu nýs spítala, heldur verður að styrkja stoðir hans. Mikilvægasta stoðin er mannauðurinn og hann kemur frá Háskólanum. Því er óásættanlegt að ekkert fjármagn er að sjá í fjármálaáætlun tileinkað húsi Heilbrigðisvísindasviðs.

Nýsköpun og rannsóknir

Ef litið er til 7. kafla fjármálaáætlunar ríkisstjórnarinnar má sjá fjárveitingar til nýsköpunar, rannsókna og þekkingargreina. Ef gert er ráð fyrir að meðaltali 2% verðbólgu yfir árin 2016-2023 þá nemur hækkun til málaflokksins ekki nema um 4% yfir það tímabil. Það er ekki í anda ríkisstjórnarsáttmálans sem nefnir nýsköpun og rannsóknir sem eina af megináherslum ríkisstjórnarinnar.

⁴ Fjármálaáætlun 2020 - 2024, bls. 105

Forgangsmarkmið ríkisstjórnar⁵ 2019 samanstanda m.a. af því að eigi síðar en árið 2030 verði ýtt undir nýsköpun og fjölgað störfum við rannsóknir og þróun fyrir hverja milljón íbúa, auk þess sem útgjöld til rannsókna og þróunar hins opinbera og einkageirans verði aukin. Fjármálaáætlunin er ekki í anda þess.

Árið 2018 lagði Nýsköpunarhópur Viðskiptaráðs Íslands⁶ til 10 aðgerðartillögur um hvernig efla megi nýsköpun í íslensku samfélagi til að auka verðmætasköpun og stuðla að sjálfbærum hagvexti til lengri tíma. 5 tillögur eru beindar að aðgerðum ríkisins og voru þrjár þeirra að auka skilvirkni og efla stuðningskerfi nýsköpunar, auðvelda frumkvöðlum að stofna fyrirtæki og að efla hvata til rannsókna og þróunar. Fjárveitingar hins opinbera til þessa málaflokks er forsenda þess að hægt sé að fylgja tillögunum eftir.

Það er skýlaus krafa Stúdentaráðs að stjórnvöld stórauki fjármagn til nýsköpunar og rannsókna.

5

<https://www.stjornarradid.is/verkefni/utanrikismal/throunarsamvinna/heimsmarkmidin/forgangsmarkmid-rikisstjornarinnar/#Tab9>

⁶ <https://vi.is/malefnastarf/utgafa/skyrslur/nyskopunarheit-10-adgerdartillogur-til-ad-efla-nyskopun/>